

N:o 3.

Af Herr Rich. Ehrenborg: *Om skjutsskyldighetens skiljande från jordbruket samt med förslag till förändradt sätt för densammas utgörande.*

Frågan om skjutsbördans aflyftande från jordbrukaren är så gammal, så mångfaldigt utredd och nära nog uttömd, att man i en motion rörande detta ämne ej behöver vara mångordig. Orsaken hvarföre jag vid en tid, då Representationens af försvarsfrågan upptagna intresse bör så litet som möjligt störas af hvardagliga, uppskof tående, ärenden, dock upptager detta ämne, är den, att Kongl. Maj:ts af Riksdagen till handlingarne lagda skrifvelse af den 18 Februari 1870 (N:o 25) samt Riksdagens bifall till Stats-Utskottets samma år öfver bland annat Herr J. F. Fredricsons motion afgifna Utlåtande (N:o 61) ger anledning befara, att frågan ansetts numera kunna nedläggas, såsom varande på väg att blifva nöjaktigt löst utan vidare åtgärd från statsmakternas sida; en uppfattning, som jag för min del icke kan dela. Man synes visserligen hafva erkänt såsom i *regeln* rätt, att den resande bör vidkännas hvad skjutsen på hvarje ort, i mån af större eller mindre konkurrens om dess utgörande, är värd. Man tyckes ock hafva insett, att skjutsskyldigheten icke ursprungligen varit en skatt, utan endast ett åliggande, för hvilken den skjutsande ansetts uppbära och på sin tid verkligen uppburit full valuta genom skjutspenningarne, och att således, då, i följd af förändrade förhållanden, denna skyldighet urartat till ett synnerligen tungt onus, icke blott billighet, utan ock rättvisa fordrar dess upphörande. Slutligen har man ock erkänt de missbruk, hvartill statsanslaget och de skjutsskyldiges bidrag kunna gifva och gifvit anledning. *Men* man anser dock att den erkända grundsatsen icke behöfver eller bör följdriktigt genomföras, och detta på hufvudsakligen följande skäl, nemligen:

a) »att af vunna upplysningar synts framgå, att under en fortsatt tillämpning af bestämmelserna i Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866, hvarigenom förhöjning af

legan för entreprenadskjuts medgafs till belopp af 1 R:dr 50 öre i stad och 1 R:dr 20 öre på landet, skjutslagens bidrag till entreprenadernas uppehållande i allmänhet ega benägenhet att nedgå»;

b) »att de å vissa orter utgående, särdeles höga bidragen, i de fall nedsättning deri ej kan genom förändrade anordningar af myndigheterna vinnas, vore beroende af lokala eller andra med näringslivet å dessa orter i samband stående förhållanden, de der icke kunde genom lagstiftningens mellankomst förändras»;

c) »att missförhållandena med afseende på entreprenadbidragen ej i sjelfva verket vore så stora som de höga bidragen för mantalet vid första påseendet synas gifva vid handen»;

(Se åberopade Kongl. Skrifvelse, pag. 2);

d) att den öfverklagade olägenheten skulle genom de efter hand uppkommande jernvägskommunikationerna alltmer minskas och slutligen försvinna; samt

e) att om bidragen och maximibestämmelserna borttoges, så skulle detta å vissa orter föranleda legans uppdrifvande till så höga belopp, att hinder för samfärdseln uppstode, till men äfven för jordbrukaren, som ofta har att betala reseräkningar efter skjutslegans belopp.

Hvad då först angår de vunna upplysningarne om att i följd af bestämmelserna i 1866 års Kongl. Kungörelse bidragen *synas i allmänhet ega benägenhet att nedgå*, så upplyser den i ofvanberörde nådiga Skrifvelse, pag. 112, intagna tabell, att på de 5 åren 1864—1868 bidragen visserligen inom 149 skjutslag något nedgått, men att de deremot under samma tid inom 115, eller om man dertill lägger de 86, der nya bidrag först med år 1868 tillkommit, inom tillsammans 201 skjutslag *stigit*, allt oberäknadt dem, inom hvilka bidragen utgjort blott 16 R:dr per hemman eller derunder. Jag hemställer, huruvida denna erfarenhet verkligen kan anses så lofvande, att man på grund deraf kan lägga frågan åsido.

Beträffande dernäst den visserligen obestridliga, i det vid förenämnda Kongl. Skrifvelse bifogade Statsråds-protokoll (pag. 25) anförda uppgift, att de höga bidragen å flera orter bero på lokala, med dervarande näringslif sammanhängande förhållanden, som icke kunna genom lagstiftningen förändras, så läser väl ingen vilja yrka, att näringslivet skall på lagstiftningens väg ombildas, i ändamål att skjutsskyldigheten må lättare kunna fullgöras; men deremot är just den ökade svårighet för denna skyldighets utgörande, hvilken näringslivet å sådana orter medför, en ytterligare anledning till skjutstvångets fullständiga upphäfvande.

Hvad vidare anförts derom (se samma ställe), att missförhållandena ej skulle vara så stora som bidragen för *mantal* vid första påseendet utvisade, så har detta grundats på en eller annan länsstyrelses erinran derom, att hemman, från hvilka högre bidrag utgå, till en del äro sådana, som hafva ett betydligt större utmål och i följd deraf högre

värde, och att man därför heldre borde hafva tagit taxeringsvärdet än hemmanet till måttstock för skjutsningstungans bedömande. Bergslags- och skogsorter, hvilka härigenom (se t. ex. Statsråds-protokollet, pag. 18) hufvudsakligen afses, äro dock just de, på hvilka, med deras vidsträckt och kuperade marker, långa afstånd och tunga transporter, skjuts-skyldigheten tyngst hvilat.

Beträffande jernvägarnes framtida verkningar till skjutsbördans afflyttande, så är förespeglingen derom icke egnad att lugna den skjutsskyldige jordbrukaren, utan mera en påminnelse om den särskilda orättvisa, som eger rum mot *de* skjutsskyldige, hvilka icke bo i jernvägars närhet. Medan Staten ernar med årliga anslag af flera millioner fullfölja stambanorna, så är nu i fråga, att de bibanor, för hvilka bolag kunna bildas, skola under någon tid understödjas endast med ett belopp af sammanlagdt högst en million R:dr årligen, såsom anslag eller lån. Den tid, då dessa sekundär- och lokal-banor, sålunda understödda, hunnit utbilda sig till ett, hela landet omfattande, nät, är tvifvelsutan så aflägsen, att jordbrukarens väntan på att den honom nu till en del åliggande betalnings-skyldigheten för skjutsen skall af den resande öfvertagas blir alldeles för lång; och äfven Staten, på hvilken landets behof af försvar och af näringarnes uppmuntran ställer tvingande anspråk, bör ej alltför länge betungas med ett anslag, utgående på sådant sätt, att det svårigen kan anses rätt uppfylla sitt ändamål.

Farhågan för att skjutslegan skulle flerstädes ytterligt uppdrifvas, derest man borttog såväl maximibestämmelserna per häst och mil, som Statens och de nu skjutsskyldiges bidrag, kan visserligen icke på förhand bevisas vara ogrundad; men då erfarenheten vitsordar att de höga afgifterna, till verkliga eller skenbara entreprenörer, mångenstädes varit föranledda af beräkning på delaktighet i statsbidraget, så synes vara skäl att genom indragning af bidragen, från såväl Staten i deras nuvarande form, som från den enskilde, söka framkalla en spekulation, som bör finna sitt eget intresse fordra att legan ej blir för de resande alldeles afskräckande. Skulle dock visa sig, att i följd af särskilda lokala förhållanden legan någonstädes blifver allt för högt uppdrifven, så må af medel, ställda till Kongl. Maj:ts förfogande, lemnas understöd till legans ned-sättning under dess i orten egande värde, men på sådan grund och på sådant sätt, att understödet, derest det beviljas, blifver hufvudsakligen i det allmännas, men icke i entreprenörens intresse. Om ock man måste emotse, såsom icke otroligt, att sådana åtgärder blifva i särskilda fall erforderliga, och om i öfrigt under den invecklade frågans mångåriga behandling det visat sig omöjligt att förebygga hvarje olägenhet af den önskade reformen, så berättiga oss ej dessa svårigheter att bibehålla en uppenbar orättvisa eller att för en längre tid inställa genomförandet af en, såsom riktig erkänd grundsats.

Då föregående Riksdagars öfverläggningar gifva anledning antaga, att större delen af Representationen är ense i önskningsmålet, men att skiljaktigheten gäller *sättet* huru jordbruket skall kunna från skjutsskyldigheten befrias utan omåttliga uppoffringar för Staten och utan alltför svåra hinder för samfärdseln, så vill jag såsom ett ytterligare

försök att till den gamla skjutsfrågans lösning bidraga, härmed, utan vidare motivering, vördsammast föreslå följande:

1:o. All skjuts, med undantag af kungs- och kronoskjuts, ordnas af Staten länsvis medelst å hvarje skjutsstation upprättad entreprenad.

2:o. De hittills skjutsskyldiges åligganden att utgöra gästgifveri-, håll- och reservskjuts, vare sig in natura eller genom penningebidrag, upphöra med afslutade kontrakters tilländagaende.

3:o. Hvar och en, som af skjuts begagnar sig, vidkännes den lega per häst och per mil, hvilken vid hvarje station blifvit enligt lägsta entreprenad-anbudet eller derefter af Kongl. Maj:t förordnad nedsättning bestämd.

4:o. Skjutsentreprenad-auktion hålles under sommaren näst före det år, då kontrakt skall taga sin början. Utrop och åtagande sker per häst och per mil samt utan inskränkning till beloppet. Länsstyrelsen lemnas den frihet i afseende på val eller flyttning af skjutsstation, utan eller i förening med gästgifverirörelse, som fordras för framkallande af täflan om skjutsens åtagande.

5:o. Der, i brist på lägre anbud, skjutsentreprenad-kontrakt måst afslutas om lega, som mer eller mindre öfverstiger den nu såsom den högsta bestämda af 1 R:dr 50 öre i stad och 1 R:dr 20 öre på landet per häst och mil, åligger det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att derom inom Augusti månads utgång före det år, då entreprenaden skall taga sin början, till Kongl. Maj:t inkomma med underdånig anmälan jemte utlåtande om och i hvad mån samfärdselns behof å orten anses påkalla understöd till legans nedsättande. Finner Kongl. Maj:t dertill skäl, så beviljas för sådant ändamål, af medel ställda till Kongl. Maj:ts disposition, en summa, beräknad sålunda, att skilnaden mellan den lega per häst och mil, mot hvilken åtagande vid entreprenadauktion skett, och den lega, som af Kongl. Maj:t bestämmes, multipliceras med antalet af de hästar, som, enligt af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande meddelad uppgift, under nästföregående år vid samma eller, i fråga om ny skjutsstation, vid dermed jemförlig närbelägen station utgått. Sådant understöd tilldelas på lämpliga tider entreprenören, hvars förbindelse vid kontraktets afslutande bör omfatta så väl det fall, att understöd till legans nedsättande blifver på nyssnämnda grund beviljadt, som det fall att legan, enligt lägsta anbudet, kommer att till oförminskadt belopp erläggas.

6:o. Riksdagen ställer, för det i föregående punkt angifna ändamål, fortfarande till Kongl. Maj:ts förfogande ett reservationsanslag, som efter hand kan minskas, i den mån de hittills skjuts-skyldiges bidrag upphöra.

7:o Tryckta uppgifter å skjutslegan vid hvarje särskild station inom riket hållas årligen allmänheten tillhanda.

8:o. Kungs- och kronoskjuts utgöres fortfarande in natura, men mot ersättning, förhöjd till ett belopp, som ungefärligen motsvarar medeltalet af den för annan skjuts vid rikets särskilda entreprenadstationer bestämda lega.

9:o. Riksdagen anhåller att Kongl. Maj:t tacktes till densamma afgifva den nådiga framställning, hvartill ett godkännande af i förestående punkter innefattade förslag kan föranleda.

Om remiss anhålles.

Stockholm i Januari 1871.

Rich. Ehrenborg.

N:o 4.

Af Herr Rich. Ehrenborg: *Om beviljande af anslag eller lån för inlösen af erforderlig mark till Frövi—Ludvika jernväg.*

Liksom det för Riksdagen är i allmänhet vådligt att åt särskilda kommuner bevilja anslag i andra fall, än der såsom vilkor för understödets åtnjutande förpligtelser åläggas till det allmännas fördel, så är det ock för representanten motbjudande att om dylika gracer göra hemställan. Stundom förekomma dock så starka billighetsskäl, att äfven vid en riksdag, med för underordnade frågor så ogynnsamma konjunkturer som den närvarande, representanten ej får sky obehaget af en framställning, som endast afser hans orts fördel, och ej heller Riksdagen bör utan allvarlig pröfning en sådan hemställan tillbakavisa. Detta är efter min uppfattning förhållandet, hvad beträffar en bland de af mig representerade kommuner, nemligen *Lindes bergslag* af Örebro län.